

KRJELA 4

Klub mladých autorov pri Knižnici Gašpara Fejérpataky-
Belopotockého

Lýdia Bujnová

Mongolci a Karolína

Iba raz ostala v našej kolónii Cigánka Karolína. Ktovie, prečo ju nechali, no nevedilo to nikomu. Bola pre nás veľmi zaujímavá. Bosými čiernymi nohami nečujme kráčala v hlbokom prachu po ceste a jej pohyb bol doprevádzaný len hojdaním širokých sukni a vírením farebných kvetov na nich. Sukne mala uchytené červenou šatkou uviazanou okolo bokov. Na blúzke jej svietilo množstvo retiazok s dukátkmi, ktoré jej slabo poštrngávali. Cez plece mala prevesenú veľkú plátenú torbu, do ktorej vraj zbierala neposlušné deti. Vtedy sme ju doďaleka obchádzali. Len keď bola bez nej, smelo sme sa priblížili. Čierne kučeravé vlasy mala omotané vyšívanou šatkou, z tváre sa jej veselo ligotali zlaté zuby. Páčilo sa nám, keď mala dobrú náladu a pospevovala si, lebo vtedy sme nemohli odtrhnúť zrak od jej úst. Húfom sme ju obstáli, aby ešte spievala. Ale zrazu nám pre voľačo začala nadávať, rozhadzovala rukami a rýchlymi krokmi sa kdesi stratila. My sme sa za ňou rozbehli, ale len po koniec ulice v kolónii. Neukázala sa aj niekoľko dní, no vždy sa potom vrátila.

Babička ma stále posielala vyzerat', či už ide, lebo mala pre ňu nachystanú polievku v modrej miske a nechcela, aby vychladla.

Usadila sa Karolína s miskou na múrik a tak tú polievku chlípala, až sa nám sliny zbíehali, keď sme sa na ňu pozerali. A tu zrazu voľfaktorý chlapčisko chytil kus škvary a báč! do Cigánky. Miska odletela z múrika, ako ju Karolína zhodila rukou, keď si rýchlo chytala čelo. Pomedzi prsty jej stekala krv, strašne sa rozjačala a kľakla si na zem. Rozpľchli sme sa, poskrývali, iba babička vybehla pozrieť sa von, čo sa robí.

„Vy hnusníci, čo ste jej to vykonali,“ kričala preľaknutá.

Ani sme nepípli, len sme sa strácali z toho nešťastného miesta. Ja som sa nemala kam podiet', hľadela som na Karolínu, ako jej krv z rany kvapkala na blúzku, a keď potriasla hlavou, odffkala na zem a pomaly sa vsávala do teplého prachu. Babička sa obrátila naspäť do domu a o chvíľu doniesla lavór s vodou a bielu handru. Nič nepovedala, len to postavila vedľa Karolíny. Tá v momente prestala nariekať, vstala, vykasala sukne a v tom lavóre si poumývala nohy. Ruky si vyutierala do bielej handry a hodila ju do vody. Krv z čela jej prestávala tiecť, zaschnývala, zdobila jej tvár ako tmavý červený kvet, akých mala plno na širokej sukni, ktorú si spustila na mokré

nohy. Stála tam nehybná, na nikoho sa nedívala, nič už neurobila, nič nepovedala, ešte chvíľu postála.

Odišla, nikdy viac sa však nevrátila. Akoby v batohu odniesla aj naše detstvo. (úryvok)

Monika Hečková

Luna

Kto z vás je bez viny, nech prvý hodí kameň!

Tak teda čakám!

O každý kameň

Ťažší bude môj pád a ľahšie moje amen.

Žijem si ako mesiac:

Ten tiež úplne otvorene a celkom prirodzene

Cez celú oblohu luhá,

Strieborne sa tvári,

Keď v decrescende rastie a v crescende keď cúva.

Povedzte mesiacu, že je klamár.

Volajte do neba, aby spadol dole

A kosti si zlámal.

Alebo prikážte mu, aby zhasol.

Kývne plecom – a čo?

Ďalej sa bude smiať ponad jeľše,

Do očí žiariť vám bude ešte smelšie

A v jednu poľnoc decembrovú,

Keď vyšplhá sa k svojmu novu,

Vás celkom očarí svojou plnou krásou.

Zuzana Líšková

Kam chodia umierať motýle

Jemné pavučinky padali spolu s maličkými pavúkmi. Plietli sa dievčatku popod nohy, keď chodilo okolo stromov a bodliakov.

„Stará mama! Stará mama!“ volalo na starú mamu, ktorá sa krčila v záhrade. Stará mama neodpovedala. Slabo počula a vnučkin tenký hlások jej zanikol v šume lístia.

Vietor podúval a niesol so sebou závan vóni jesene. Červené slnko sa opieralo o múry domov. Pomaly slablo a potrebovalo sa zachytiť o striešky v krajine.

Dievčatko žmurkalo do slnka a robila naň grimasy. Rozbehlo sa – najprv len tak a neskôr k hruške – potriaslo ňou a nechalo na seba padať listový dážď. Sliedilo po tom, čo si cez leto naklebetili vrabce a múdre stromy zapísali do listov a teraz rozosielali po svete. Dievčatko behalo po trávniku a robilo uvravenú kyticu. Prebehlo cez záhradu a usadilo sa na lavičke. Prekladalo listy z jednej kôpky na druhú a lúštilo šifrované odkazy.

Stará mama sa vynorila z džungle-záhrady. Unavene kladúc nohy na kamene chodníka, podopierala sa palicou a kráčala k lavičke. V ruke držala kyticu kvetov.

„Čo robíš, moja?“ spýtala sa vnučky a sťažka si sadla na lavičku. Dievča sa zošuchlo a vzalo kvety z babkinho náručia. Ovoňalo.

„Fuj, smrdia,“ zmraštilo tvár a vrátilo kvety.

„To sú katrenky,“ usmiala sa stará mama a pohladila dievčatko po tvári. Vnučka učila na líci ťažkú ruku a drsné vykrivené prsty, zhrubnuté prácou a vekom. Odkiaľsi sa priplíchlil kocúr. Staré čierne kocúrisko. Poobtíral sa obom popod nohy, slastne priadol a potom vyskočil starej mame do zástery a nechal sa hladkať, až kým nezadriemal.

Dievčatko sa začalo vrtieť. Nepokojne sa hralo so šnúrkou na nohaviciach a potom sa odrazu ozvalo: „Stará mama, kam chodia umierať motýle?“

Stará mama neodpovedala. Nie preto, žeby vnučku nepočula, ale preto, lebo o motýľoch toho vedela veľa. Ukázala na nebo a začala počítat' neviditeľných motýľov spomienok, ktoré sa jej vznášali pred očami. Lietali a vírili sa v červenkastom vzduchu a vŕhávali starú ženu do sveta, kam iný pozvanie nedostane.

Dievčatko chvíľu pozeralo na starú mamu, ale odpovede sa nedočkalo. Vzdychno si a sklamane pozeralo na špičky nôh, ktorými bez prestania hompáľalo. Svet sa farbíl na fialovo. Zdalo sa mu, akoby sa všetko menilo na fialové kvety. Fialové – ako tie, ktoré stará mama nosila na hrob. Fialové – ako utierky, ktorými prikryvala kysnuté buchty. Ako mäkká vôňa, ktorá sa vpíjala do chrbtov rúk, pokropených teplými slzami, ktoré si stará mama kládla do lona.

Dievča začulo šuchot krídel. S otvorenými ústami hľadelo na oblohu a čakalo na motýľa. Otvorila sa obloha a cez škáru, v ktorej uvidelo všetky farby sveta, vo vánku padal k zemi biely motýľ.

Vietor unášal obyčajného kapustného motýľa a robil s ním kotrmelce a hojdal ho – raz hore, raz dolu. Nakoniec ho nežne položil na fialový kvietok starej mamy. Motýľ sa nebránil. Nehybne ležal v smradľavej kvetine. Potom pomaličky hýbal krídelkami a opäť znehybnel. Dievčatko doňho štuchlo prstom. Prevalil sa, ale nepohol. Malá by mohla prisahať, že zavrel oči a zhlboka vydýchol. Celkom ako dospelí, keď sú unavení. Ale motýľ už oči neotvoril. Ležal na fialovom kvete. Bez duše.

Dievčatko sa po špičkách odobralo z lavičky a nechalo starú mamu a mŕtveho motýľa v tieňoch slnka, ktoré už nebolo vidno. Za siluetou domu sa črtal veľký mesiac. Dievčatko mu šepkalo, keď zaspávalo a do vankúša ukrývalo smútok za jedným malým bielym motýľom.

Mária Klčová

Prečo nebo je modré

Svetlá v domoch
V tme na poli kdesi
Zvonček cink
Odložené deti
Pohybuj telom
Boh sýty už nebude
Som tu a tam
Som na stanici
A neviem kam
Svetlo cigarety v okne
Vypálené jamky
Reťazový kolotoč odvedie
Detské duše s dospelými
Telami

Som tvoja žena

Som tvoja žena
Usadená na stromoch
Nedokážem vlievať more
Do mokrých duší
Poslzovať svety
Asfalt páli na cestách
Stačí vstať
Žobráci na uliciach
Chcení i nechcení
Zotierať dymové nápisy
Hromada nezrelo
Dospelých

Tiché dupoty

Rozseknuté steblo trávy
Vo vetre v noci
Sme stále sami
Červený lístok padol
Na hlavu ježka
Tichý šum zasiahol
V oku odraz seba

Voskové kvapky kreslia
Na sklo plachosť
Tretieho pohlavia

Kruh zo stredu tela

Kolíška s dieťaťom
Kde vyrastá strom
Pohltená tajomstvom
Na vrchole blaha
Stále tam sama
Živá morská panna
Studené a horúce
Dve cesty planúce
Len ony hrajúce
Vykúpenosť
Vyhradenosť
Významovosť v...

Matej Thomka

Besniaci básnici

Za oknom zazerá básnik
Sklamaný
Z básní.
Sklá mámia mu zmysly.
Sťažka básni.
No myslí?

Básnik blúzni.

V čírom mori
Si nosí čiary
Synoným.
Morí sa a snorí.
Kus klobásy,
Sklo v básni
A pridať rým.

Zbláznil sa z básní?

Na podobločnici stojí.

Ľudia rozvášnení
Rozvešaní po oknách

Poeticky hľadia.
Poletí básnik
Pod okná.
V prachu bude ležať
A lízať prach.

S bážňou pred básňou

Stne zlostne zlo
Zo zarmútenej hlavy.
Rozbesnene schádza,
    Breše
Na hľadiace davy
    Verše.
A pod znamením vraždy
Si vždy
Zmení pseudonym.

NAUčené ZDEsenie

Na hranici jazvy
Zraníš si jazyk.

Už ZDAnie zjatrie.

Vystretý zo zvyku,
V ústrety výdychu

NA UZDE sčernie.

Janka Matejková

Bojím sa toho

Bojím sa toho,
Že raz budem šťastná.
Bojím sa toho,
Že nikdy šťastná nebudem.
Bojím sa toho,
Že som toho pravého už našla.
Bojím sa toho,
Že ho nikdy nenájdem.
Bojím sa, že spadne na mňa nebo.
Bojím sa, že sa pod zem prepadnem.

Bojím sa, že báť sa nemám dôvod.
Bojím sa, že ten strach nevládnem.
Bojím sa, že čas strašne rýchlo beží.
Bojím sa, že niekomu tu na mne záleží.
Bojím sa toho, že si to práve ty.
A najviac sa bojím,
Že zo mňa a z teba sa stanú my.

Ondrej Bašták Ďurán

Snem básnikov

Predstavte si snem básnikov, v miestnosti je rozložených desať stoličiek, na každej podľa svojej prirodzenosti sedí básnik, jeden s prekříženými nohami, pardon, dvaja, jeden opretý laktom o stehno, držiac hlavu, aby nespadla pod ťažkou myšlienkou – už visí ako dozretý plod – napríklad melón; predstavte si prezretý, napitý, ťarchavý melón plný semien a svetabôľu, takého, aký práve ťaží onoho básnika, visieť na konári, na strome; strom ovešaný prezretými melónmi; je ich napríklad desať, každý usadený na konári podľa svojej prirodzenosti; jeden má pásikavé brucho – tmavozelená sa srieda so svetlozelenou – jeden s vytočenou stopkou, tak ako je vytočený pásik dymu vychádzajúci z fajky básnika, čo sedí pri okne v rohu; v miestnosti je totiž aj okno, áno, presvitá tu šero, šero a nič viac, šero a jeho šerosvit a v hlave jedného z básnikov svitá, svitá jasná myšlienka; je taká jasná, že by mohla lámať mramor a stavať oceľové konštrukcie, je ľahká zároveň – ako hliník: je pevný a ľahký – je taká ľahká, že môže lietať: ako havran, ako holub, ako... plameniaky; ach, plameniaky sú tak jemne ružové, že ich krása je skrytá už mimo samotnú farbu, farbu samotnú prekryje jemnosť farby sama, tak ako nádych červene plachej devy, panny, ktorej pýcha sa červená práve tak, ako červená sa plameniaky; jemne, bojazlivo, príliš plná očakávaní, a predsa hrdo, ostro, panovačne nad každým pohľadom votrelca.

Akého votrelca sa môže báť krásna panna? – spýtate sa. Básnika? Zametača ulíc? Skladníka? Úradníka? Učiteľa? Baniaka?

Nechcel som klásť podobné otázky, aspoň kým na sneme básnikov nebude každý bdely. Tak sedem básnikov už naladilo strunu pozornosti na objekt krásy. Traja z nich ešte spia. Vtom zaznie šramot z podkrovia nad ich hlavami. Muž a žena tam začínajú svoj večerný obrad. Teplá polievka štekli nosy ich ratolestí a lampa petrolejka rozvonjava, alebo čmudí, podľa toho, či na ňu detské očko pozrie rovno alebo krivo, aj keď odrazom od zrkadla... Ale – ako je to teraz, v dnešnej dobe – veď predsa: koná sa snem moderných básnikov a hore v podkroví chystá sa obrad večerného pitia čaju modernej ženy a moderného muža. Ozve sa kliknutie myšou, tá zavrtí chvostíkom a odošle signál v elektrických impulzoch do postriebreného hrdla čipu; muž nestačí mihnúť okom, kým obrazovka zaplaví ho pôvabom ženy; len

nedávno sa fotili a ich spomienky teraz digitálne ožívajú; na disk vdýchla dušu krása jedného slnečného dňa; mali vtedy šťastie, nelialo, hmla nesadala a vietor bol hravý, hral sa im vo vlasoch, tak ako ich prsty... čo? čo ich prsty? behali po klávesnici. Tak ako vietor vo vlasoch.

Jeden z básnikov sa započúval a nemohol uveriť vlastným ušiam: namiesto cengotu mincí, zlatiek, grošov, uncí – šuchot bankoviek zobudil sa do novej doby, prebudil sa do novej doby, narodil sa do novej doby. Čo v novej dobe s básnikom? Pozerajú sa desiatimi očami do očí svojich spoločníkov, desať ozdobných duší, ornamentálne plastiky moderného sveta. Pozerajú a hľadajú odpoveď.

„Na sklonku dňa je ťažké sa rodiť do brieždenia,“ začne snem šiesty z básnikov. Poradie je dané. Tak ako kvapky dažďa majú presné poradie. Prvá padne kvapka prvá, druhá padne kvapka druhá, tretia sa zmočí v kaluži prvej a pri piatej nastupuje dážď; teraz už padajú v skupinách, prvá skupina padá prvá, druhá skupina padá druhá, tretia skupina omočí si prsty v prvej a pri piatej búrka vrcholí; prichádza fáza plátó, dážď pokračuje, ale už nám nepríde tak silný, ako keď sa vrhol na zem prvý krát, už sa len vlečie ako rozbehnutý vlak, krajina na nás máva cez okno. Spomalí a búrka tíchne, pred nami stanica zlatý dážď. Ale pekne po poriadku, teraz odzadu, zrakodlovo – od vrcholu búrky smerom dolu – takzvaný countdown...

Do toho letku kvapiek občas fúkne vietor a osušuje im tvár. „Nie, kvapky neplačú, vietor im osušuje tvár.“ Básnik piaty udrel tónom po rukách, tie teraz pišťa ako pišťaly, kým kosti básnikov – ich pišťaly, fibie a femury – slovom hnáty – nesú ich dobou, dobami.

Nastala doba nová. Skrátila sa vzdialenosť od voza k električke. Má asi takú vzdialenosť ako človek a jeho čas. Sám pán čas. A ten povedal: kedysi sa priadlo. Vlákien toľko, koľko je dlhých dní v roku. Teraz – kto by si teraz dovolil naťahovať dni, aby boli dlhé? Kto má na takéto prepych? Kto načiahne rukou do presýpacích hodín a zrnko po zrnku odčítava čas, až mu stuhne do jednej jedinej večnosti, kto sa vlečie ako vlečka dní májových, októbrových zimných... kto nájde si na to čas?

Snem básnikov rozišiel sa z dlhej chvíle, v pokojnom rytme chôdze, v rytme chodníkov, ktorý sa tie asfaltové hady naučili pravidelne odriekať. „Chôdza je vlastne utiekanie sa k Bohu, prevliekanie ruženca cez podošvy, modlitba nad uponáhľaným svetom,“ dodal zamykajúc snemovňu básnik štvrtý; deviata podkovička venca, čo visel na klinci slávy a toho času správca vecí svetských v kruhu básnikov.

V podkroví dopil sa práve čaj. Zaznel prvý výstrel, ktorý rozbil najprv obrazovku a potom tichú atmosféru, ktorou preletel suverénne a nenútené do moderného sveta samozrejmosti. Odtiaľ potom letel za mračná a ďalej, až preťal i pablanu, blanu starú ako je starý svet, blanu visiacu nad nehybnosťou Neba.

A nebo posialo sa hviezdami a tie ako malé sviečky rozsvietili svoje plamienky strážne nad posvätnými priestormi vesmírneho ticha. To bol koniec výstrelu a zároveň začiatok onoho podhubia básnikovej duše. Básnik trojka, ako ho s obľubou volali v krúžku blízkych, totiž obľuboval prírodu, pokojný letný večer a hlbokú milenkú noc. Rozvinul pred nimi večár svojej zbierky v pracovnej verzii a tí opreli sa mu mocne do duše, až sa celý rozíhral. V trojke sa potom nad jazerom jagali verše bezoblačnej orgie. Ale –

o dve ulice ďalej, za parkom, desať blokov naľavo od miesta, kde električková trať kríži cestu v tvare labutieho krku, strhla sa krčmová bitka.

Krjela. Časopis Klubu mladých autorov pri Knižnici Gašpara Fejérpataky-Belopotockého v Liptovskom Mikuláši. Autori tohto čísla: Lýdia Bujnová, Monika Hečková, Zuzana Líšková, Mária Klčová, Matej Thomka, Janka Matejková, Ondrej Bašták Ďurán. (Texty z 19. ročníka literárnej súťaže začínajúcich autorov.) Zostavila Anna Ondrejková. Číslo 4. Vyšlo 19. decembra 2001.